

Verf. relinquendum tamen est.

- 20 Miserabilis persona æstimabitur, qui in statu fortunæ injuriâ versatur, ut naturaliter prudentium animos ad pietatem, & commiserationem inducat: hoc cum multis, variisque causis contingere solet (nam si homo miseris repletur multis,) ideo definiri nequit quibus sit hoc privilegio intuitu miseracionis subveniendum. Plures recensuere Trentacinq. *variar. lib. 2. titul. de citatione resol. 2. ex numero 25. Didac. Perez ubi proximè; Carrasc. sup. Masc. d. concl. 1065. num. 2. Barbosa in collect. ad d. l. unic. sed tandem judicis arbitrio committitur, Menoch. de arbitr. lib. 2. casu 66. num. 1. Trentacinq. num. 36. vers. Animadvertendum. Didac. Perez de verb. Probes, in fin. Cancr. *variar. lib. 2. cap. 2. num. 14. Barbosa numero 40. ubi alii, Velasc. in presat. num. 1. quæst. 4. num. 77. Carlev. sup. num. 529. & 560.**
- 21 Hoc tamen arbitrium quoad statum miserabilium, ac paupertatis excluditur, quoties lege cautum reperitur quis miserabilis, pauperve sit quoad aliquos juris effectus. Gregor. Lop. in l. 20. gloss. 2. tit. 23. part. 3. Velasc. d. quæst. 4. num. 78. Sicut in eadem lege regia inter miserabiles numeratur, qui ex prosperitate, affluentiaque divitiarum in infamiam fortem infortunio dejectus miseram degit vitam, etsi alias pauper non putaretur: observat ibi Gregor. Lop. illud Boëtii, *Infelicissimum infortunii genus est, fuisse felicem.* Carasc. de casib. Cur. à num. 52.
- 22 Privilegiis pauperum, ac miserabilium renuntiantes nihil agunt, quia contra bonos mores, ac pietatem est, ut non subleventur oppressi. Glossa *verb. Excedere, in l. unic. C. quand. Imperator, &c. Trentacinq. sup. num. 37. Cancr. num. 30. Castill. controv. lib. 3. cap. 25. num. 7. Velasc. quæst. 47. num. 10. & in specie lib. post quæst. 55. num. 5. August. Barbosa cum pluribus in collect. ad d. l. unic. num. 41. Carlev. d. disp. 2. num. 598. & 603. cum seqq. Ac tacita renunciatio sustinetur, ut si pauper promittat se certo loco soluturum; nam ibi conveniri poterit. Petr. Barb. in l. 1. art. 4. num. 69. de judic. August. Barb. in collect. ad cap. dilecti, de for. comper.*
- 23 Sunt nonnulli casus, in quibus non est locus privilegio dictæ legis unicæ, etsi personæ aliàs privilegiatæ existant: hi apud nos in praxi excipiuntur, causæ criminales, super debitis regalibus, exequutiivæ, si apud inferiorem judicem absque fori declinatione per litis contestationem exceptæ, si non excedant quantitatem decem mille marapetorum, similiter si privilegiatus contra pariter privilegiatum contendat, de quibus Carrasc. ex numero 71. Monteros. tract. 5. cap. 1. num. 11. Cur. Philip. part. 1. 9. num. 15. 16. August. Barbosa in collect. ad d. l. unic. num. 25. 29. 30. Carlev. sup. d. disput. 2. num. 596. 602. 630. & 649. qui alias limitationes, pluresque ampliaciones ad eam constitutionem congestit: eas itidem exhibet Trentacinq. d. resol. 2. Illud libet adjicere, quod si post inchoatum judicium non privilegiato litiganti privilegiatus succedat, causa ad Curiam revocari nequibit. Cancr. sup. num. 27. Barbosa num. 13. ubi alios Interpretes videndos laudavit.

Ad Num. 4.

Glossa *verb. Implorando, in cap. 1. de offic. Ordinar. docet Advocatis quondam de publico salaria fuisse constituta, quam reprobant D. Covar. *variar. lib. 3. cap. 14. num. 1. Barbosa in collect. ibi, num. 5. Imò Neronis constitutione cautum fertur, ut Advocati, nullo interveniente honorario, litigantium clientelam susciperent, ut ex Alexand. observat Menoch. de arbitr. lib. 2. casu 369. quod jure ad pauperes restrictum est, cæteri namque mercedem advocacionis pendere cogebantur l. 1. §. In honorariis, de *variar. & extraord. cognit. Trajanus ante omnes, Patronos de publico, stipendiis præstitis, pauperibus deputavit, quod in quavis in Republica benè instituta servari oportet, ut cum D. Covar. adnotat Benincas. de paupert. q. 1. num. 19. inhumanum quippe foret, egenum cum divite in judicio contendentem, utili advocacionis juvamine destitui, aut id minus idoneum emendicatum querere, l. 1. §. Ait Prætor, de postuland. cum inter litigantes quoad patrocinium omnimoda desideretur æqualitas, l. Providendum 7. C. eod. Unde apud nos stabilitum, ut Advocati pauperum expensis publicis designentur, & ubi defunt, quisque pro inopibus gratis patrocinari tenetur, ac per Judicem jure compelli poterit, l. 6. tit. 6. par. 3. l. 16. titul. 16. lib. 2. Recop. Greg. Lop. in l. 16. gloss. 7. tit. 9. part. 2. Menoch. casu 369. à princip. Salgad. *Labyrinthi p. 1. cap. fin. num. 112. Bobad. Polit. lib. 3. cap. 13. num. 16. Azeved. in d. l. 16. Recop. Paz Prax. tom. 1. annot. 5. num. 65. Barbosa in collect. ad cap. Ex literis, num. 2. de offic. Ordin. Mastrill. de Magistrat. lib. 5. cap. 8. in fin. Menchac. illustr. lib. 1. cap. 41. num. 3. Pichard. in §. Tam autem, num. 8. Instit. de inoffic. testam. Avil. in cap. 7. Prætor. gloss. An de llevar, numer. 3. Flor. Diaz *variar. lib. 1. quæst. 8. §. 1. num. 52. Guazzin. de defens. reor. in presat. num. 5. Velasc. de privileg. paup. quæst. 28. num. 43. ubi quod Advocati jurejurando promittunt, cum in supremis Auditoriis admittuntur, pauperes, viduas, & orphanos tueri, quod idem Velasc. fusè profequitur. Clerici quoque, licet aliàs coram laico judice advocare prohibeantur, pauperum tamen causas agere possunt, Barbosa cum pluribus de *Jur. Eccles. tom. 2. lib. 1. cap. 40. num. 86. De salariis causidicorum, quæ quondam apud Romanos, & alias gentes præstari consueverunt, videndus latè Tiraquel. de nobilitat. cap. 29.******

Quæ de Advocatis diximus, ad Procuratores, Tabelliones, ac Judices, cum quid sportulorum nomine percipere licet, ampliatur. Velasc. num. 41. 60. & 61. Menchac. Guazzin. Benincas. & alii nuperimè laudati. Jungas his quæ adnotantur in *addit. *variar. lib. 3. cap. 14. num. 1.**

Ibi: Imò apud Gallos.

Idem tradit ex Baldo, & Guidione Papa Benincas. de paupert. quæst. num. 11.

Ibi: Nam & in conscientie judicio.

Qui egenis litigantibus patrocinium, vel ministerium proprium subtrahit, aut gratis non

Ibi: Secus esse in extraneis.

- non exhibet, in foro interno peccati reus sit, & ad restitutionem ejus, quod accepit, obligatur. Benincas. *de paup. quæst. 7. num. 10. Azeved. in l. 16. num. 1. tit. 16. lib. 2. Recop. Guazzin. sup. num. 3. Boëz. de inop. debit. cap. 12. num. 15. Flores Diaz ubi proximè, Velasc. de quæst. 28. num. 41. & 44. cum seqq.*
- Ad Num. 5.
- 27 Dives litigans non tenetur pauperi adversario actori intuitu egestatis alimenta, vel litis expensas ministrare. Menoch. *de præsumpt. lib. 1. quæst. 35. num. 22. Surd. de aliment. titul. 1. quæst. 110. in princ. Anton. Fab. in ration. ad l. Si instituta, §. De inofficio, de inoffic. testam. Bossius prax. tit. de aliment. uxor. præst. ind. num. 1. Gratian. disceptat. cap. 954. num. 26. Paul. Meli. in *addit. ad Castill. de aliment. cap. 1. num. 1. & decis. 116. num. 1. ubi plures, Lara in l. Si quis à liberis, §. Si vel parens, num. 4. de liber. agnos. Simon de Prætor. de interpret. ultim. volunt. lib. 5. dubit. 2. interpr. 2. num. 28.**
- Ibi: Idem ipse profiteor.
- 28 Præcedens conclusio communiter limitatur quoties cum paupertate actoris haud levis præsumptio boni juris concurrat; tunc enim alimenta, & litis sumptus reus dives exhibere cogetur. Menochius ac Bossius ubi nuper, *Surd. sup. quæst. 119. Merlin. de legitim. lib. 5. tit. 3. quæst. 12. num. 5. Meli. ubi proximè, cum pluribus, Gratian. num. 27. Velasc. de privileg. pauper. quæst. 39. num. 24. 25. Castill. controv. lib. 3. cap. 27. num. 52. Lara num. 58. Trentacinq. *variar. lib. 1. titul. de aliment. resol. 1. num. 32. quem videas num. 41.**
- Verf. Constat sanè Jure Civili.
- 29 De intellectu legis si instituta, §. De inofficio, de inoffic. testam. agit Menoch. *sup. ex num. 4. Surd. quæst. 111. cum seqq. Lara & Bossius ubi proximè Trentacinq. num. 32. Velasc. num. 22. Cujac. in d. l. Si instituta, Fabr. in ration. ad d. §. de inofficio, & apud laudatos ampliaciones, & limitationes ad eum textum reperies. Illud ex Trentacinq. & aliis observandum, filio alimenta, & litis sumptus esse præstandos dum agit ad alimenta, si in quasi possessione filiarionis existat, aut aliam præsumptionem non elisam per alias pro se habeat. Melin. d. cap. 1. num. 7. Molin. de primog. lib. 2. cap. 16. num. 30.*
- Ad Num. 6.
- 30 De his omnibus egerunt præcitati, & specialiter de nepotibus, aliisque descenditibus, quibus litigantibus sumptus litis, & alimenta debentur, ex d. §. De inofficio, Menoch. *sup. num. 15. Molin. num. 34. Duenn. regul. 365. num. 5. Velasc. num. 22. De ascenditibus Menoch. num. 16. Surd. quæst. 111. numero 26. Duenn. num. 6. Trentacinq. d. resol. 1. num. 40. De uxore Meli. d. cap. 1. num. 17. Bossius *sup. Menoch. num. 18. Trentacinq. num. 37. Velasc. num. 21.**

Cunctis, ut prænotavimus supra num. 28. 31 litis expensæ debentur, paupertate cum bono jure agentis conjuncta, idemque de alimentis dicendum dum litigat pauper: sic his concurrentibus, fratri sunt alimenta & expensæ litis assignandæ. Molin. d. cap. 16. num. 35. Menoch. d. q. 35. Duenn. reg. 365. in fin. Surd. de aliment. quæst. 117. ex quibus aliqui, scilicet Trentacinq. & Duenn. distinguunt, ut per D. Covar. hic: sed distinctione opus non esse, ex præmissis videtur.

Verf. Secundum quod Doctores.

Filio agenti ad patris hereditatem, etiam in prima instantia sumptus litis, & alimenta penduntur, modò præsumptione boni juris juvetur, atque ita sententia pro ipso lata non præcisè desideratur: nec obeft decisio legis si instituta, §. De inofficio de inoffic. testam. nam ibi exhæredationis nota in filium conjecturam producebat. Sic tenent Menoch. *sup. num. 4. Molin. num. 36. Boss. num. 2. Meli. num. 16. Leoncill. de privileg. pauper. privoil. 22. num. 44. Gratian. dict. cap. 954. num. 27. Trentacinq. num. 32. Velasc. num. 26. ubi quod regulare est quoties pauper hæc in judicio postulat.*

Ibi: Penes quos lata est examinatio.

Quamvis per appellationem judicatum extingatur, l. 1. §. ultim. ad Turpillian. tamen illa pendente, pro sententia est præsumptio. Anton. Fab. in ration. ad d. l. Si instituta, §. De inofficio, Menoch. lib. 2. pres. 67. à numero 36. Surd. *sup. q. 120. num. 11.*

Ibi: An sit locus eidem responso.

De hac quæstione consulas laudatos *sup. numer. 32. & distinctionem hic traditam inter jus antiquum Digestorum, & novum, quam amplectitur Menoch. d. quæst. 35. num. 4. Surd. q. 112. vers. Tertium requisitum, ubi responder etiam, quod in d. §. De inofficio, ita evenit, ut proponitur casus; non tamen negatur, quo in prima instantia etiam subvenitur pauperi agenti, si alioqui apparuerit justam prosequi causam, Surdus eadem q. 119.*

Verf. Tertio requiritur.

Paupertatis probatio omninò desideratur, etiam in liberis, ut alimenta, litisque expensas, donec quis litigat, consequantur. Surd. q. 112. num. 1. Menoch. num. 1. Bossius *sup. num. 1. Leoncill. dict. privileg. 22. num. 34. Gratian. num. 28. Meli. dict. cap. 1. num. 10. ubi quod est concludenter probanda. Vide Velasc. quæst. 1. num. 18. Cevall. commun. q. 757. num. 20. qui tenet, unius testis depositionem sufficere. Sed à Melii opinione recedendum non est, cum regulariter paupertas saltem duorum testimonio sit probanda. Velasc. d. q. 5. num. 7.*

